

Sygn. akt III USK 399/21

POSTANOWIENIE

Dnia 19 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania G. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

z udziałem Stowarzyszenia O. w D.

o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 19 maja 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 17 listopada 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 17 listopada 2020 r. oddalił apelację G. K. od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 2 września 2019 r., oddalającego wniesione przez wnioskodawczynię odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. z dnia 5 stycznia 2016 r. stwierdzającej, że G. K. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej podlega ubezpieczeniom społecznym, tj. emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 7 sierpnia 2003 r. do 12 kwietnia 2010 r. oraz od 28 czerwca 2012 r. W uzasadnieniu wskazano, że w toku postępowania w sprawie ustalenia właściwego

ustawodawstwa uwzględniając wydany formularz A1, organ rentowy stwierdził, że w okresie od 7 sierpnia 2003 r. do 12 kwietnia 2010 r. ma wobec skarżącej zastosowanie ustawodawstwo litewskie zgodnie z art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, natomiast od dnia 28 czerwca 2012 r. w zakresie zabezpieczenia społecznego wnioskodawczyni podlega ustawodawstwu polskiemu na podstawie art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Odwołująca się zaskarżyła powyższy wyrok skargą kasacyjną. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła: 1) naruszenie przepisów postępowania mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c., przez pominięcie okoliczności, że wnioskodawczyni w spornym okresie nie została prawomocnie wyłączona z ubezpieczeń społecznych na terenie Litwy, jak również dowodów w postaci dokumentów dołączonych do apelacji, oraz przez brak stosownych wyliczeń dotyczących rzekomo występującej marginalności zatrudnienia na terenie Litwy, co nie pozwoliło na dokonanie wszechstronnej oceny dowodów, prawidłowe ustalenie stanu faktycznego w niniejszej sprawie i wydanie właściwego rozstrzygnięcia; 2) naruszenia prawa materialnego: (-) art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L.2004.166.1 ze zm.), przez jego niezastosowanie i przyjęcie tym samym, że w rozpoznawanej sprawie są podstawy do objęcia odwołującej się ustawodawstwem polskim w spornym okresie; (-) art. 11 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L.2004.166.1 ze zm.), przez jego niezastosowanie, co w niniejszej sprawie skutkowało złamaniem zasady wykluczającej odprowadzanie składek i objęcie zabezpieczeniem społecznym w kilku Państwach Członkowskich jednocześnie; (-) art. 16 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia

społecznego (Dz.U.U.E.L.2009.284.1 ze zm.), przez jego niezastosowanie, a w konsekwencji pominięcie faktu, że ustawodawstwo litewskie ustalone pismem Zakładu z dnia 3 marca 2014 r. stało się ostateczne; (-) art. 87a ust. 1 zdanie pierwsze rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r., przez jego niezastosowanie, co skutkowało bezpodstawną zmianą dotychczas ustalonego dla wnioskodawczynie ustawodawstwa litewskiego przy braku zmiany warunków zatrudnienia na terenie Litwy w związku z art. 14 ust. 5 b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. poprzez jego zastosowanie w świetle braku dokonania stosownych wyliczeń, które potwierdzałyby marginalność zatrudnienia skarżącej na terenie Litwy; (-) art. 58 § 1 i 2 k.c., przez wykreowanie stanu faktycznego niezgodnego z ustawą, tj. objęcie wnioskodawczynie ustawodawstwem w zakresie ubezpieczeń społecznych dwóch różnych Państw Członkowskich w tym samym okresie; (-) art. 6 k.c., przez jego niewłaściwe zastosowanie, a w konsekwencji brak zobowiązania organu rentowego do przedstawienia bieżącej informacji na temat statusu ubezpieczeniowego wnioskodawczynie na terenie Litwy w spornym okresie.

W oparciu o powołane zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i uwzględnienie apelacji wnioskodawczynie oraz stwierdzenie, że ustawodawstwem właściwym dla G. K. w okresie od 28 czerwca 2012 r. w zakresie ubezpieczeń społecznych jest ustawodawstwo litewskie, a także zasądzenie od organu rentowego na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca wskazała na istnienie potrzeby wykładni art. 13 ust. 3 w związku z art. 11 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L.2004.166.1 ze zm.) budzącego poważne wątpliwości, a także wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów, w których ujawniają się różnice w zakresie oceny możliwości ustalenia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych jako właściwego ustawodawstwa polskiego w zakresie podlegania

wnioskodawczyni obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w sytuacji, w której wnioskodawczyni nie została prawomocnie wyłączona z ubezpieczeń społecznych w kraju członkowskim, w którym wykonywała on pracę najemną w tym samym okresie.

Ponadto, według skarżącej w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, a mianowicie:

a) czy dopuszczalne, w świetle brzmienia przepisu art. 11 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, jest orzekanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych o ustawodawstwie właściwym w zakresie podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym wnioskodawczyni prowadzącej na terenie Polski działalność gospodarczą, za okresy w których wykonywała ona pracę najemną na terenie innego państwa członkowskiego (Litwy) i w których nie została prawomocnie wyłączona z ubezpieczeń społecznych z tego tytułu przez organ właściwy ze względu na kraj wykonywania pracy najemnej.

b) czy przepis art. 87a ust. 1 zdanie pierwsze rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. znajduje zastosowanie w przypadku, gdy stan faktyczny w zakresie warunków zatrudnienia wnioskodawczyni nie ulega zmianie, zaś zmiana jej statusu ubezpieczeniowego wynikać ma wyłącznie z wejścia w życie przepisu art. 14 ust. 5 b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r.

Skarżąca wniosła również o skierowanie do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej pytania prejudycjalnego celem wyjaśnienia, czy przepis art. 87a ust. 1 zdanie pierwsze rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. znajduje zastosowanie w przypadku gdy stan faktyczny w zakresie warunków zatrudnienia wnioskodawczyni nie ulega zmianie, zaś zmiana jej statusu ubezpieczeniowego wynikać ma wyłącznie z wejścia w życie przepisu art. 14 ust. 5 b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania; ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej, a ponadto

o zasądzenie od odwołującej się na rzecz organu rentowego kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania, którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. W przypadku powołania jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istnienia w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią juretryczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu

rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. Samo zaś zagadnienie prawne - w formie pytania sformułowanego w taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości - musi w swej treści zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na tle których takie zagadnienie powstaje. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne". Nie można zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, niepublikowane).

Powołanie się w skardze kasacyjnej na potrzebę wykładni przepisów prawnych wymaga wykazania przez autora skargi, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, ze wskazaniem na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty autora skargi skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia, ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Sformułowane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zagadnienia prawne i wątpliwości na tle powołanych przez skarżącą przepisów znalazły przekonujące wyjaśnienie w orzecznictwie Sądu Najwyższego na tle podobnych sporów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2021 r., III USKP 49/21, OSNP 2022 nr 2, poz. 18 i powołane tam orzecznictwo). Z orzecznictwa tego wynika, że polska instytucja ubezpieczeniowa nie może bezpośrednio i

samodzielnie podważać legalności (ważności) stosunku pracy nawiązanego w innym państwie członkowskim, lecz musi w tym zakresie współpracować przy wykorzystaniu procedury z art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L 2009 Nr 284 s. 1, dalej rozporządzenie nr 987/2009) z instytucją właściwą innego państwa członkowskiego celem ustalenia prawidłowego (odpowiadającemu stanowi rzeczywistemu, a nie deklarowanemu przez ubezpieczonego) ustawodawstwa właściwego (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11 września 2014 r., II UK 587/13, OSNP 2016 nr 1, poz. 13; z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 47).

W wyrokach z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12 (OSNP 2014 nr 3, poz. 47) oraz z dnia 11 września 2014 r., II UK 587/13 (LEX nr 1545145) Sąd Najwyższy zauważył, że zarówno Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jak i sąd ubezpieczeń społecznych są pozbawione kompetencji do samodzielnej oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim wobec osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa. Wprawdzie instytucja miejsca zamieszkania osoby ubiegającej się o ustalenie ubezpieczenia społecznego w innym państwie może powziąć wątpliwości, co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, lecz trzeba podkreślić, że może chodzić jedynie o wątpliwości, co do określenia ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanego, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego, czyli niepewności co do tego, czy osoba wnosząca o ustalenie prawa właściwego jest objęta systemem zabezpieczenia społecznego w więcej niż jednym państwie członkowskim. Wątpliwości tych instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy nie może sama rozstrzygać, ale musi dostosować się do trybu rozwiązywania sporów o ustalenie ustawodawstwa właściwego, wskazanego w szczególności w art. 6, art. 15 oraz art. 16 rozporządzenia wykonawczego, które nakazują zwrócenie się - w przypadku istnienia wątpliwości bądź rozbieżności - do instytucji innego państwa członkowskiego. Instytucje te niezwłocznie dostarczają lub wymieniają między sobą wszystkie dane niezbędne

dla ustanowienia i określenia praw i obowiązków osób, do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe. Przekazywanie tych danych odbywa się bezpośrednio pomiędzy samymi instytucjami lub za pośrednictwem instytucji łącznikowych. Zastosowanie ma również decyzja Nr A1 Komisji Administracyjnej w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2017 r., I UK 260/16, niepublikowane).

Wydanie decyzji o ustaleniu ustawodawstwa właściwego musi zatem poprzedzać wymagana przez art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego procedura. Ocena, czy została wyczerpana przewidziana w art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego procedura współdziałania, wymaga w pierwszej kolejności jednoznacznych ustaleń faktycznych co do treści pism wymienianych pomiędzy właściwymi instytucjami.

Jak skonstatował Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 27 września 2016 r., I UZ 14/16 (LEX nr 2153430) oraz z dnia 23 listopada 2016 r., I UZ 48/16 (LEX nr 2203530), wyznaczone zakresem art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego obowiązki instytucji właściwej miejsca świadczenia pracy sprowadzają się jednak do udzielenia (także z własnej inicjatywy) stosownych wyjaśnień i przedstawienia swojego stanowiska (opinii) odnośnie do ustawodawstwa właściwego. Ani przepisy rozporządzenia wykonawczego, ani też decyzja Nr (...) Komisji Administracyjnej nie stawiają bowiem w tym zakresie żadnych wymagań formalnych, w szczególności nie wymaga się wydania przez instytucję właściwą miejsca wykonywania pracy najemnej formalnej decyzji w indywidualnej sprawie. Opinia ta może więc przybrać postać pisma (informacji), stąd dla oceny, czy przedstawione w nim stanowisko ma zastosowanie do indywidualnej sytuacji zainteresowanego występującego z wnioskiem o ustalenie ustawodawstwa, ważna jest jego treść. Jeśli w informacji podaje się, że pracownicy nie świadczyli rzeczywistej pracy, a następnie instytucja ubezpieczeniowa państwa członkowskiego, w którym ma siedzibę podmiot zatrudniający, wydaje decyzję ustalającą, że w stosunku do ubezpieczonego, jako pracownika tego podmiotu, „nie

powstały obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne”, to jest to równoznaczne z wyrażeniem stanowiska odnośnie do braku tytułu do podlegania pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu, a w konsekwencji stanowiska o braku konkurencji tytułów ubezpieczenia w rozumieniu art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego. W takiej zaś sytuacji Zakład Ubezpieczeń Społecznych, wydając decyzję o ustaleniu ustawodawstwa polskiego, nie dokonuje nieuprawnionej, „samodzielnej” oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia, ale jedynie uwzględnia stanowisko instytucji ubezpieczeniowej państwa członkowskiego, na obszarze którego miała być świadczona praca najemna.

Jeśli natomiast chodzi o „wspólne porozumienie”, o którym mowa w art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego, to ustawodawca unijny również i jemu nie nadał jakiegś instytucjonalnej formy. Zatem „wspólne porozumienie” może polegać na poinformowaniu przez instytucję właściwą miejsca świadczenia pracy najemnej o swoim stanowisku odnośnie do nieistnienia ważnego tytułu do ubezpieczenia społecznego na terytorium jej państwa; wydaniu przez instytucję właściwą miejsca zamieszkania decyzji w indywidualnej sprawie (o charakterze tymczasowym - w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego) o stosowaniu ustawodawstwa krajowego i zaakceptowaniu tej decyzji przez instytucję właściwą miejsca świadczenia pracy przez niewniesienie zastrzeżeń - art. 16 ust. 3 *in fine* rozporządzenia wykonawczego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 19 maja 2016 r., III AUa 1489/15, LEX nr 2057039).

W razie przeprowadzenia trybu konsultacyjnego z art. 16 rozporządzenia wykonawczego ostateczne określenie ustawodawstwa właściwego jest wiążące dla wszystkich zainteresowanych państw członkowskich, a jedyna możliwość jego wzruszenia polega na zawarciu porozumienia między zainteresowanymi instytucjami państw członkowskich co do tego, że sytuacja danej osoby do celów stosowania rozporządzenia podstawowego i rozporządzenia wykonawczego jest inna, niż wynikałoby to z wydanego dokumentu (art. 5 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego). W takim przypadku dokument o ustaleniu ustawodawstwa właściwego, wydany w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego, o charakterze ostatecznym, może być wycofany (uznany za nieważny) przez instytucję, która go wydała, po wspólnym porozumieniu instytucji państw członkowskich (art. 5 *in fine*

rozporządzenia wykonawczego), co umożliwia wydanie w jego miejsce (przez instytucję miejsca zamieszkania) kolejnego dokumentu ustalającego ustawodawstwo właściwe, uwzględniającego to wspólne porozumienie (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 kwietnia 2017 r., II UK 248/16, LEX nr 2306376 i z dnia 13 września 2017 r., I UK 328/16, LEX nr 2389586).

Dodatkowo należy zauważyć, że w postanowieniu z dnia 6 września 2016 r., I UZ 13/16 (LEX nr 2139243) Sąd Najwyższy stwierdził, iż instytucja właściwa miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa oraz sąd weryfikujący prawidłowość zaskarżonej decyzji mają kompetencję do weryfikacji marginalnego charakteru pracy najemnej w rozumieniu art. 14 ust. 5b rozporządzenia 987/2009 w związku z art. 13 ust. 3 rozporządzenia 883/2004 (por. też postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2016 r., I UZ 34/16, LEX nr 2180091). W związku z tym stanowiskiem należy wskazać, że w rozpoznawanej sprawie, wbrew podnoszonym przez skarżącą argumentom, Sąd Apelacyjny był władny dokonać oceny marginalnego charakteru pracy ubezpieczonej.

W postanowieniu z dnia 10 października 2017 r., I UK 547/16 (niepublikowanym), Sąd Najwyższy wskazał, że z dniem 28 czerwca 2012 r. do art. 14 rozporządzenia nr 987/2009 dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego dodano ust. 5b, zgodnie z którym „Praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego. Art. 16 rozporządzenia wykonawczego stosuje się we wszystkich przypadkach objętych niniejszym artykułem”. Osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym wykonuje pracę najemną (art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004), z zastrzeżeniem wynikającym z art. 14 ust. 5b rozporządzenia nr 987/2009, a mianowicie, że praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowania ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia nr 883/2004. W uzasadnieniu wniosku o zmianę rozporządzeń nr 883/2004 oraz nr 987/2009 (COM/2010/0794) w zakresie zmiany art. 14 ust. 5 rozporządzenia nr 987/2009 przez wprowadzenie rozwiązania przewidzianego

obecnie w art. 14 ust. 5b rozporządzenia nr 987/2009, wskazano, że praca o dodatkowym i marginalnym charakterze, która pod względem czasu i osiąganego zysku jest nieznaczna, nie powinna być uwzględniana przy określeniu mającego zastosowanie ustawodawstwa na podstawie tytułu II rozporządzenia nr 883/2004; praca ta ma być nadal uwzględniana przy stosowaniu ustawodawstwa krajowego w zakresie zabezpieczenia społecznego. Ponadto wyjaśniono, że celem tej zmiany jest uproszczenie istniejących przepisów oraz uniknięcie możliwości niewłaściwego wykorzystania przepisów rozporządzenia nr 883/2004 odnoszących się do mającego zastosowanie ustawodawstwa. Powyższe oznacza, że wykładnia art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego jest w sposób konieczny i systemowy powiązana z wykładnią art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego w ten sposób, że dla ustalenia ustawodawstwa właściwego w zakresie zabezpieczenia społecznego zrekonstruowana w ten sposób norma ma następującą treść: „Osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich, podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną, chyba że wykonywana praca ma charakter marginalny”. Należy zatem przyjąć, że dokonywana przez właściwe instytucje ocena charakteru pracy najemnej, jako marginalnej w rozumieniu art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego, w niczym nie uchybia regule kolizyjnej wyrażonej w art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego.

W okolicznościach niniejszej sprawy wnioskodawczyni przedkładając w organie rentowym umowę o pracę z dnia 13 kwietnia 2010 r., zainicjowała wszczęcie procedury opisanej w art. 16 rozporządzenia nr 987/2009, skutkującej ustaleniem, że w stosunku do niej będzie miało zastosowanie ustawodawstwo litewskie. Takie ustalenie ustawodawstwa miało, stosownie do treści art. 16 ust. 3 rozporządzenia, charakter tymczasowy i nie zostało zaakceptowane przez litewską instytucję ubezpieczeniową wobec oceny, że praca wnioskodawczyni z uwagi na jej przedmiot, wymiar i wynagrodzenie miała charakter marginalny. Sąd Apelacyjny podzielił tę ocenę, przyjmując, że bezsporne okoliczności świadczenia pracy przez wnioskodawczynię (przy uwzględnieniu dojazdu na Litwę) w wymiarze jednego dnia w miesiącu, za wynagrodzeniem początkowo 40 litów miesięcznie i następnie 120 litów, a zatem stu kilkudziesięciu złotych miesięcznie, wskazują na marginalny

charakter pracy skarżącej, służący jedynie wykreowaniu tytułu do ubezpieczeń społecznych z tytułu pracy najemnej. Po dokonaniu oceny pracy wnioskodawczyni przez stronę litewską i zawiadomieniu o niemożności zaakceptowania ustawodawstwa litewskiego, Zakład Ubezpieczeń Społecznych w piśmie z dnia 10 października 2014 r. stwierdził, że wnioskodawczyni podlega ustawodawstwu litewskiemu w okresie od 13 kwietnia 2010 r. do 27 czerwca 2012 r., a od 28 czerwca 2012 r. (to jest od daty wejścia w życie art. 14 ust.5b rozporządzenia) ustawodawstwu polskiemu. Pismo to zostało doręczone litewskiej instytucji ubezpieczeniowej w dniu 22 października 2014 r. i zostało zaakceptowane przez stronę litewską. Skutkowało to zgodnie z art. 16 ust.3 rozporządzenia uznaniem, że ustawodawstwo określone przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych stało się ostateczne. W tak ustalonym stanie faktycznym organ rentowy był w pełni uprawniony do wydania zaskarżonej decyzji. Decyzja ta odpowiada trybowi działania instytucji właściwych, określonego w przepisach o unijnej koordynacji systemów zabezpieczeniowa społecznego. Zasadą jest bowiem podleganie jednemu ustawodawstwu w wyniku zastosowania przepisów o unijnej koordynacji w ramach współpracy przez krajowe instytucje właściwe. Dopiero prawomocne uzgodnienie stanowiska instytucji uczestniczącej w procedurze objętej art. 16 rozporządzenia 883/2004, co do zasadności zastosowania art. 13 ust. 3 w związku z art. 11 ust. 1 tego rozporządzenia w postępowaniu sądowym wywiedzionym w państwie członkowskim tej instancji, stanowi podstawę do zmiany treści wspólnego stanowiska organów wypracowanego w trybie art. 16 rozporządzenia 883/2004, a w konsekwencji stanowił podstawę do wydania zaskarżonej decyzji polskiego organu rentowego, obejmującej wnioskodawczynię w zakresie ubezpieczenia społecznego ustawodawstwem polskim.

Dokonana przez Sąd odwoławczy wykładnia powołanych przepisów jest zatem zgodna z wypracowaną i jednolitą linią orzecniczą Sądu Najwyższego, a skarżąca nie przedstawiła przekonujących argumentów, które przemawiałyby za jej zmianą.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. postanowił jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono stosownie do art. 98 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra

Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).